

Skala strategii, skala schematu / Scale of strategy, scale of scheme

- wielkoskalowe przemiany (idee, które można zilustrować diagramem w skali urbanistycznej) / large-scale transformations (ideas that can be illustrated with urbanistic-scale diagrams);
- rozwiązania w skali architektonicznej (myśl przewodnia jako wyznacznik jakości, wartość estetyczna drugoplanowa wobec sensu logicznego, strategii) / architectonic-scale solutions (the project's central theme as the determinant of quality, aesthetic value as secondary to the logical meaning, strategy);
- radykalna indywidualizacja przestrzeni / radical individualisation of space.

Rodzaj strategii, metody działania / Type of method, strategy

- *shift* (szukanie odpowiedzi poza zadaniem, zmiana punktu widzenia, szersza perspektywa) / shift (searching for answers outside the task, point-of-view change, adopting a much broader perspective);
- archeologia urbanistyczna (*reusing* struktur historycznych danego miejsca) / urbanistic archaeology (reusing the given place's historical structures);
- klaryfikacja układu (synteza, wprowadzanie ładu) / system clarification (synthesis, introduction of order);
- *place branding* (zmiana postrzegania, wpływanie na perceptual) / place branding (change of perception, affecting the perceptual);
- archi-aktywizm „respekt dla moderny” (inicjowanie i udział w dyskursie) / archi-activism ‘respect for modernism’ (initiation and participation in discourse);
- propaganda na rzecz Wisły / propaganda for Vistula River.

Zmiana przestrzeni publicznej / Change of public space

- nowa przestrzeń publiczna pod dachem / new roofed public space;
- przestrzeń kultury / cultural space;
- przestrzeń sportu i rekreacji / sports & leisure space;
- przestrzeń usług, serwisu / services space.

Narzędzia działania / Work tools

- miękkie projektowanie (formy efemeryczne, event, budowanie metafor) / soft design (ephemeral forms, event, metaphor building);
- dawanie impulsów rewidujących rzeczywistość / generating reality-revising impulses;
- eksperyment z formą lub materiałem / experimenting with form or material;
- obiekty sensoryczne / sensory objects.

Lista projektów / List of projects :

1. 2010 Orkiestra Sinfonia Varsovia / Sinfonia Varsovia Orchestra
2. 2008 Otoczenie Stadionu Narodowego / Surroundings of the National Stadium in Warsaw
3. 2008 Holon
4. 2001 Plac Konstytucji w Warszawie / Plac Konstytucji in Warsaw
5. 2009 Pod wspólnym niebem / Under a Common Sky
6. 2006 Przystanek dla Warszawy / Municipal Mass Transit Stop for Warsaw
7. 2005 Skwer Hoovera / Hoover Square
8. 2005 Dom Kultury „Pomost” / ‘Pomost’ Culture Club
9. 2008 Dworzec we Wrocławiu / Wrocław Train Station
10. 2002 Kwatera Foksal / Foksal Quarter development
11. 2010 Dom Kereta / Keret House
12. 2002 Zabudowa Trasy W-Z / Trasa W-Z development
13. 2008 Softbox
14. 2011 Rozciągnięty pawilon / Stretched Pavilion
15. 2007 Test heurystyczny / Heuristic Test
16. 2009 Sensorama: Pchechong
17. 2009 Wyspa / The Island
18. 2010 Park Tamaguchi / Tamaguchi Park
19. 2010 Aranżacja Wystawy Średnicowej / Cross-town railway exhibition design
20. 2009 Warszawa Powiśle
21. 2008 Synchronizacja: instalacja świetlna / Synchronicity
22. 2003 Mistyfikacje miejskie / Urban Mistification
23. 2010 Uśmiech Warszawy / Warsaw Smile
24. 2006 Pawilon Ohel / Ohel Pavilion
25. 2009 Red Bull Room
26. 2010 Wędrujący dach plenerowy / Wandering Roof
27. 2004 Eruv dla Dzielnicy Zamkniętej / Eruv for the Closed District
28. 2005 Muzeum Historii Żydów Polskich / Museum of the History of Polish Jews
29. 2010 Udział w inicjatywie Skwer.eu / Participation in Skwer.eu initiative
30. 2003 Hala sportowa w Bieruniu / Sports venue in Bieruń

HIPERTEKST 10 LAT CENTRALI HYPERTEXT. 10 YEARS OF CENTRALA

HIPERTEKST

Neurochirurdzy, psycholodzy — w tym fizjolodzy snu, negocjatorzy policyjni, dyplomaci, filozofowie, szachiści, nie wspominając o specjalistach od sprzedaży telefonicznej trudno zbywalnych towarów, wreszcie miliony żon i mężów na całym świecie zastanawiają się nad tajemnicą działania mózgu człowieka. Jak myślimy, o czym myślimy i jak to jest możliwe, że w ogóle o czymkolwiek udaje nam się myśleć, biorąc pod uwagę, że jest to proces trudny, czasem niebezpieczny i w dodatku stanowczo odradzany przez służby bezpieczeństwa, polityków i wiele instytucji finansowych?

Dodatkowo problem komplikuje się wraz ze wzrostem liczby zaangażowanych „myślicieli”: skoro tak trudno jest prześledzić meandry procesu myślowego jednej osoby, jeszcze trudniej zrozumieć, co określa wektor działania grupy ludzi, jakie siły, wpływy, tarcia muszą prowadzić do ostatecznego podjęcia (lub porzucenia) danego kierunku. U podstaw działania Centrali leży wiara, że do powstania pomysłów zmieniających świat, a w pierwszej kolejności nas samych, konieczne jest spotkanie odmiennych światopoglądów oraz wypracowanie sposobu sprawnego negocjowania.

Uzyskanie stanu zwanego w technikach negocjacyjnych „win-win”, a więc zadowalającego wszystkie strony wymaga jednak udziału w subtelnej grze współzależności i zrozumienia kolejnych etapów kolektywnego decydowania o „kształcie rzeczy”. Przedmiotem negocjacji w przypadku Centrali jest zazwyczaj próba krytycznego kształtowania przyszłości, bez popadania w komercyjny konformizm, który stanowi paradygmat działania większości architektów. Zadania i problemy brane na warsztat to tylko w części zamówienia przychodzące od konkretnego „klienta”. Najczęściej jednak ukazują się one same, niejako zamówione przez rzeczywistość. Pytanie płynące od konkretnego podmiotu, publicznego czy prywatnego jest poddawane krytycznemu oglądowi, czasem kontestacji służącej jego skorygowaniu, a co za tym idzie — skorygowaniu postrzegania samego problemu, zanim rozpocznie się praca nad odpowiedzią. „Czasem lepiej niczego nie zmieniać, zamiast przeprojektowywać rzeczywistość na siłę” — zdanie duetu Lacaton & Vassal jest mottem Centrali. Warto się zastanowić, czy problem „przyniesiony” przez zamawiającego jest rzeczywistym problemem, gdyż często zarówno pytanie, jak i odpowiedź mogą wymagać zgola niearchitektonicznej i nieinwestycyjnej optyki. Z tego względu potrzeba architektury rozumianej jako wznoszenie budynków jest przez Centralę uznawana za mniej znaczącą niż potrzeba kontaktu z ludźmi, materią i zagadnieniami teoretycznymi.

Chęć zmieniania naszego kawałka świata, w tym wypadku przede wszystkim Warszawy, wymagała też założenia braku ograniczeń co do środków i otwarcia na współpracę ze specjalistami i amatorami spoza dziedziny architektury i urbanistyki. Ostatecznym celem, niezależnie od skali, środków czy składu zespołu, było wytwarzanie zsynchronizowanej z ludźmi przestrzeni, w której użytkownicy miasta mają poczucie wpływu na własne otoczenie, w przeciwieństwie do wrażenia bycia uwięzionym w pokomunistycznej szarzyźnie lub korporacyjnej tandetności konsekwentnie prywatyzowanej przestrzeni publicznej. Dlatego członkowie Centrali lubią o sobie myśleć jako o synchronizatorach człowieka z przestrzenią. Pokazane projekty i związane z nimi odniesienia dotyczą głównych wątków w pracy Centrali: zacierania granicy między architekturą i projektowaniem krajobrazu w projektach urbanistycznych, projektów związanych z infrastrukturą transportową i jej wpływem na funkcjonowanie miasta, kształtowania świadomości w celu ochrony budynków powojennej awangardy modernistycznej, ingerencji w przestrzeń publiczną służących pobudzaniu aktywności lokalnych mieszkańców, instalacji sensorycznych, eksperymentów z nowymi materiałami, działań edukacyjnych oraz projektowania mebli, małych obiektów i wysoce zindywidualizowanych wnętrz. Różnorodność sposobów myślenia i charakterów członków Centrali powoduje, że zależności pomiędzy projektami łatwiej opisać hipertekstową strukturą, trójwymiarową siatką niż liniową, czyli na przykład chronologiczną narracją. Dlatego wątki zgrupowano w ramach linii tematycznych, łączących się lub przeplatających w kluczowych dla członków Centrali punktach.

Centrala

Grupę projektową CENTRALA jako platformę wspólnych poszukiwań architektów, designerów i artystów założyli Krzysztof Banaszkowski, Małgorzata Kuciewicz i Jakub Szczęsny. Projektowanie to dla nich proces twórczy, który nie może odbywać się w oderwaniu od współczesnej myśli filozoficznej oraz innych dziedzin sztuki. Obok projektów ściśle

architektonicznych i urbanistycznych CENTRALA tworzy projekty artystyczne służące krytycznej wypowiedzi na temat polskiej przestrzeni. CENTRALA otrzymała nagrody lub wyróżnienia w licznych konkursach. Wiele ich projektów to próba wywołania dyskusji społecznej na temat ochrony i rewitalizacji dziedzictwa powojennej awangardy modernistycznej.

HYPertext

Neurosurgeons, psychologists, including dream physiologists, police negotiators, diplomats, philosophers, chess players, telephone marketers of hard-to-sell products and finally millions of wives and husbands all over the world wonder about the mystery of the human brain. How do we think, what do we think about and how is it possible that we manage to think about anything at all given that the process is difficult, sometimes dangerous and firmly discouraged by the security services, politicians and many financial institutions?

The problem gets further complicated when the number of the ‘thinkers’ involved increases: if it is so hard to follow the meanders of the thinking process of a single individual, it is even more difficult to understand what motivates the behaviour of a group of people, what forces, influences or tensions lead to the adoption (or discontinuation) of a given line of action.

Centrala’s practice is based on the belief that in order to come up with ideas able to change the world, and ourselves in the first place, it is necessary to bring together different mindsets and work out an efficient negotiating procedure.

Achieving an outcome known in negotiating techniques as ‘win-win’, that is, one satisfactory for all parties, requires participating in a subtle game of interdependencies and understanding the successive stages of the collective decision-making process. What is the subject of negotiations in Centrala’s case is usually an attempt to shape reality critically, without descending into the commercial conformism paradigmatic for most architects.

Only some of the tasks and issues we deal with are commissioned by specific ‘clients’. Most often, they arise by themselves, commissioned, as it were, by reality itself.

A question raised by a specific entity, whether public or private, is subjected to a critical evaluation, often a contestation serving to correct it and, in this way, to correct our perception of the problem itself before we start working on a solution. ‘Sometimes it is better to change nothing instead of redesigning reality by force’ — the statement by the duo Lacaton & Vassal is Centrala’s motto. It is worth considering whether the problem ‘brought’ by the client is the real problem, because often both the question and the answer may require looking from a perspective different than an architect’s or investor’s. For this reason, the need for architecture interpreted as the construction of buildings is regarded by Centrala as less important than the need for contact with people, matter, and theoretical problems.

The desire to change our fragment of the world, in this case mainly Warsaw, required making no assumptions about the means to be employed and opening ourselves to collaboration with experts and amateurs from outside the field of architecture and urban planning. Our ultimate goal, regardless of the scale, means or make-up of the design team, was to create a human-synchronised space, in which the city’s users would have a sense of being able to influence their environment rather than being imprisoned in postcommunist dullness or the corporate tackiness of ever more privatised public space. That is why the Centrala members like to think about themselves as the synchronisers of man with space. The featured projects and their references concern the main themes of Centrala’s work: the blurring boundary between architecture and landscape design in urban-planning projects, transport-infrastructure projects and their impact on the city’s functioning, raising the awareness of the need for protecting the architectural legacy of the postwar modernist avant-garde, public-space interventions serving to stimulate local activism, sensory installations, experimentation with new materials, educational activities as well as the design of furniture, small objects, and highly individualised interiors.

The Centrala members’ highly diverse characters and ways of thinking mean that the relationships between their projects are more easily described using a hypertext structure, a three-dimensional grid, than a linear, e.g. chronological, narrative. That is why the themes have been grouped into thematic lines, connecting or intersecting at key points.

Centrala

The CENTRALA collective was founded as a joint experimental platform for architects, designers and artists by Krzysztof Banaszkowski, Małgorzata Kuciewicz and Jakub Szczęsny. Designing for them is a creative process that cannot take place in isolation from contemporary philosophical thought and other branches of art. Besides strictly architectural and urbanistic

designs, CENTRALA creates artistic projects serving to comment critically on the Polish space. CENTRALA have won awards and honorary mentions in numerous competitions. Many of their projects attempt to provoke public debate on the protection and revitalisation of the legacy of the postwar modernist avant-garde.

wystawa / exhibition

HIPERTEKST. 10 LAT CENTRALI

HYPERTEXT. 10 YEARS OF CENTRALA

kuratorka Projektu Kordegarda / curator of Kordegarda

Project: Magda Kardasz

współpraca / cooperation: Adam Repucha

1 XII 2011 – 29 I 2012

wtorek – niedziela 12–20

Tuesdays – Sundays 12 – 8 p.m.

ul. Galczyńskiego 3, 00-362 Warszawa

tel. / phone +48 22 826 01 36

kordegarda@zacheta.art.pl

www.zacheta.art.pl

projekt struktury przestrzennej / project of the spatial structure: Krzysztof Syruć

montaż wystawy / exhibition assembled by

Marek Janczewski, Krystyna Sielska i zespół / and team

CENTRALA 2001–2011:

Krzysztof Banaszkowski
Małgorzata Kuciewicz
Jakub Szczęsny

Simone De Iacobis

oraz / and:

Maciej Abramczyk

Sebastian Bałut

Ofer Bilik

Katarzyna Brzezińska

Eifo Dana

Tomasz Gancarczyk

Piotr Fabirkiewicz

Jadwiga Fedorowicz

Zygmunt Fit

Jacek Jaskólski

Michał Jońca

Stephan Kluth

Anna Kotowska

Maria Anna Kowalska

Marek Krukowski

Katarzyna Kuźmińska

Borys Lewandowski

Robert Nowicki

Anna Pawłowska

Jakob Spriestersbach

Thor Olav Solbjør

Jan Strumiłło

Dominik Strzelec

Krzysztof Syruć

Marzena Wytrykus

Piotr Zbierajewski

i przyjaciele / and friends

www.centrala.net.pl

folder / leaflet

wydawca / publisher:

Zachęta Narodowa Galeria Sztuki,

pl. Małachowskiego 3, 00-916 Warszawa

dyrektor / director: Hanna Wróblewska

projekt / graphic design: Jakub Jezerski

tłumaczenie / translation: Marcin Wawrzyńczak

© Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa 2011

druk / printed by

ARW A. Grzegorzczak, Stare Babice

sponsor PROJEKTU KORDEGARDA
sponsor of KORDEGARDA PROJECT

BENQ

sponsorzy wernisza
sponsors of the opening reception

CHOCOLISSIMO

patroni medialni
media patronage

STOLICA

gazeta

TOKEE

THE WARSAW VOICE